

Projektnamn: Förstudie av förutsättningar för regionalt superbusskoncept i Småland

Programområde: Småland och Öarna

Ärende ID: 20201408

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

OECD tryckte i sin analys av Småland-Blekinge 2012 på behovet av att stärka de interna förbindelserna i det studerade området. Bättre interna kommunikationer bedömdes som en central åtgärd för att stimulera tillväxt och utveckling i samtliga studerade län. Rekommendationerna har därefter utvecklats vidare inom ramen för det sydsvenska samarbetet. De sex sydligaste regionerna och länen i landet (Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne) framhåller i ett gemensamt positionspapper "Ett enat Sydsverige skapar ett starkt Sverige" från 2016 att den interregionala tillgängligheten måste förbättras för att åstadkomma ett sammanknutet Sydsverige. Den flerkärniga strukturen poängteras i den sydsvenska studien som en tillgång och dessutom viktig utgångspunkt för planeringen av det framtida transportsystemet för området. En säker och komfortabel kollektivtrafik anges som en nyckelfaktor för att förbättra dels sambanden mellan de större orterna (tillväxtmotorer och regionala kärnor), dels mellan dem och deras omland. Den regionala tågtrafiken lyfts fram som ryggraden i ett utvecklat kollektivtrafiksystem.

För orter som saknar direktförbindelse med järnväg anges högklassig expresstrafik med buss, så kallade regionala superbusskoncept, som ett alternativ. Superbussar används som gemensam beteckning för avancerade busstrafiklösningar som hittills mest tillämpats i stadsmiljö. Superbusskonceptet kombinerar åtgärder inom samhällsplanering, infrastruktur, fordon, informationsteknik och trafikering för att åstadkomma en snabb, pålitlig och i alla delar attraktiv kollektivtrafik. Här tillämpas konceptet på regional nivå för trafik mellan större orter på längre avstånd. Avsikten är att skapa ett strukturbildande alternativ med hög resstandard där regional tågtrafik saknas genom ett helhetsgrepp kring kollektivtrafikens olika kvalitetsfaktorer, i stället för att ensidigt fokusera på exempelvis fordon och trafikering. Denna förstudie ska undersöka förutsättningarna att etablera ett stationsnät för ett sådant regionalt superbusskoncept mellan

de största orterna i Småland. Ledstjärnan för planeringen av ett sådant trafiksystem är devisen "Tänk tåg - kör buss". Ett småländskt superbusskoncept

bedöms i dagsläget komma att angöra åtminstone ett dussintal av de större orterna. Ett framtida superbussystem kommer givetvis att trafikeras av fordon som framförs med klimatneutrala drivmedel. [dagsläget kan olika drivmedel och även kombinationer dem emellan vara aktuella. Det är viktigt att ta höjd för detta i samband med den planering kring stationslägen som blir genomförd i förstudien. Likaså är det väsentligt att lägga stor vikt vid att ett regionalt superbusskoncept så långt möjligt tar hänsyn till eventuella könsbunda skillnader i resemonster. En ambition är att i förlängningen få till stånd ett kollektivtrafiksystem som erbjuder jämställda pendlingsmöjligheter. Vid positivt utfall av förstudien är avsikten att gå vidare i ett andra steg med ett eller flera genomförandeprojekt med syfte att mer i detalj ta fram förslag på exempelvis utformning av stationer och stationsmiljöer.

Omvärd och samverkan

Förstudien är ett samarbetsprojekt mellan regionala kollektivtrafikmyndigheter (Region Jönköpings län, Region Kronoberg och Landstinget i Kalmar län/Kalmar Länstrafik) och ansvariga organ för regional transportplanering (Region Jönköpings län, Region Kronoberg och Regionförbundet i Kalmar län) i de tre Smålandsläna. Kollektivtrafikmyndigheternas deltagande är grundläggande eftersom de i förlängningen har ansvar för att det kommer till stånd en busstrafik i det stationsnät som blir resultatet av förstudie och eventuellt genomförandeprojekt. Transportplaneringsansvariga organ på regional nivå har en viktig roll genom sitt mandat att fördela medel för de investeringar som behövs i den stödjande infrastrukturen. Samarbete redan i förstudiestadiet mellan berörda myndigheter med ansvar för regionala trafikförsörjningsprogram respektive regionala transportplaner förbättrar även möjligheterna till verkställighet i en eventuell efterföljande genomförandefas. Skåne är den region i landet som kommit längst vad gäller att utveckla ett regionalt superbusskoncept. Inriktningen i Skåne är emellertid något annorlunda än den som är tänkt för Småland, vilket bland annat hänger samman med en annan befolkningsstruktur och kortare kilometeravstånd mellan målpunkterna. Det arbete som kommer att göras i denna förstudie kompletterar således det arbete som görs i Skåne. Etablerade kontakter finns med planeringsansvariga i Skåne vilka kommer att nyttjas för att kontinuerligt få del av och utbyta erfarenheter. Företrädare för Skåne kommer också att bjudas in till det inspirations- och informationsmöte som planeras inleda förstudien. Samråd kommer under förstudiens gång även att ske med Trafikverket Region Syd. I det fall denna ansökan beviljas stöd kommer givetvis upplysningen att projektet medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden att finnas med på rapporter, trycksaker och annat informationsmaterial.

Koppling till det lokala näringslivet

Statistik och annat material som samlats in i de tre läna vad gäller det regionala näringslivets behov kommer att vara ett viktigt underlag i förstudien. Under förstudiens löptid kommer existerande informationskanaler hos regionala aktörer

att används för att sprida kännedom om arbetet och etablera kontakter i näringslivet inför ett eventuellt genomförandeprojekt. En samlad information som även riktar sig till berörda näringslivsföreträdare planeras bli genomförd i slutfasen av förstudien. Den är avsedd att dels sprida resultatet från projektet, dels informera näringslivsföreträdare om de möjligheter för inte minst komfortabla och snabba pendlingsresor till och från arbetet men även för tjänsteresor som ligger i superbusskonceptet. I en framtid kan ett superbusskoncept i drift även bli en viktig länk för den regionala besöksnäringen.

Mål och resultat

Mål

Förstudien ska ge svar på följande frågor: Är det möjligt att få till stånd ett regionalt superbusskoncept mellan större orter i Småland som saknar tågförbindelser? Vilka orter ska i så fall ett sådant regionalt superbusskoncept angöra? Hur ska stationer och stationsmiljöer utformas för att vara attraktiva för potentiella resenärer? Förstudien har som mål att leverera ett förslag på upplägg av stråk (trafikerade sträckor), trafikering (turutbud och turtäthet) och bytespunkter (stationslägen) för ett regionalt superbusskoncept mellan de större orter (tillväxtmotorer och regionala kärnor) i Småland som saknar järnvägsförbindelser. Totalt kommer ett dussintal orter att beröras direkt. Avgränsningen av tillväxtmotorer och regionala kärnor följer den redovisning som finns i det gemensamma sydsvenska positionspapperet "Ett enat Sydsverige skapar ett starkt Sverige". Här ingår även att hitta gemensamma kriterier för funktioner knutna till stationslägena som exempelvis möjlighet till parkering av fordon samt tillgänglighet till annan samhällsservice. Av stor vikt är också att skapa miljöer som upplevs som trygga och säkra av resenärerna. Genomförandeprojekt kan beroende på utfallet av förstudien komma att genomföras samlat eller i olika delar. Gemensamt är att de ska ha som mål att ett regionalt superbusskoncept tas i drift inom en angiven tidshorisont. Förstudien ska ge förslag hur det fortsatta arbetet i riktning mot att införa ett regionalt superbusskoncept ska genomföras.

Målgrupper

Målgruppen är primärt beslutsfattare vid myndigheter ansvariga för planering av transportinfrastruktur och kollektivtrafik i Smålandslänet. Det är också dessa organ som har att besluta om en eventuell fortsättning av förstudien. Tjänstemän vid Trafikverkets Region Syd tillhör en vidare målgrupp. Ett regionalt superbusskoncept i drift kan förväntas att primärt bli använt för arbets- och studiependling. I takt med att kännedom om systemet sprids kommer målgruppen att vidgas. Målgruppen för ett eventuellt genomförandeprojekt är därför i princip samtliga invånare i Smålandslänet och på Öland. Besöksnäringen är stor och viktig för det regionala näringslivet i samtliga län. I förlängningen kan

besökare och turister bli en grupp som kommer att använda sig av superbusskonceptet för resor mellan målpunkter i Småland och med anslutning till Öland.

Förväntat resultat vid projektavslut

Det förväntade resultatet av förstudien är en för Smålandslänen gemensam inriktning för införandet av ett regionalt superbusskoncept. Med en gemensam inriktning för upplägg av stråk och behov av nödvändiga investeringar för samtliga Smålandslän ökar sannolikheten att få medfinansiering från staten. Den långsiktiga inriktningen är att superbusskonceptet ska öka utbytet mellan tillväxtcentra i Smålandsregionen. Avsikten är att resultatet av förstudien ska ligga till grund för någon form av genomförandeprojekt. Skulle förstudien visa att det saknas förutsättningar för ett gemensamt småländskt superbusskoncept bedöms sannolikheten som stor att systemet kommer att införas länsvis eller länsdelsvis. I det fallet är flera delregionala genomförandeprojekt att vänta. Oavsett utfallet av förstudien kommer utfallet att dokumenteras och spridas i en vid intressentkrets för att ge andra aktörer möjlighet att dra lärdom av resultaten från projektet.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Inte aktuellt för förstudie.

Organisation och genomförande

Projektorganisation

En för ändamålet specifikt kontrakterad projektledare kommer att leda arbetet med att ta fram sakinnehållet i förstudien. Projektledaren kommer för det dagliga arbetet att assisteras av en biträdande projektledare vid projektägaren. Enarbetsgrupp med en representant vardera för dels transportplaneringsfunktionen vid Region Jönköpings län, Region Kronobergs län respektive Regionförbundet i Kalmar län, dels de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i Smålandslänen kommer gemensamt att arbeta fram det faktaunderlag som blir stommen i förstudien. Arbetsinsatsen i gruppen utgör den medfinansiering "in natura" som de nämnda organisationerna bidrar med till förstudien. Ansvariga för transportinfrastrukturplanering respektive kollektivtrafik vid de berörda regionala organisationerna i de tre länen kommer att fungera som en typ av referensgrupp för förstudien. Avsikten med gruppen är i första hand att forma ett partnerskap för ett genomförandeprojekt tänkta att ta vid efter förstudien. Arbetsinsatsen i gruppen belastar därför inte förstudiens budget. Gruppen träffas fysiskt i samband med start- respektive slutfasen av förstudien. Kontakter i övrigt under projektets gång mellan projektledning och referensgrupp kommer i allt väsentligt att ske via telefon, mejl eller webbaserade

möten. Resultaten från förstudien kommer successivt att stämmas av med representanterna i referensgruppen. Vid förstudiens slut bör det som en bieffekt ha lett fram till förslag på lämplig besättning av en grupp som kan leda och styra ett kommande genomförandeprojekt. Ekonomi och administration Administration såväl som ekonomi kommer att handhas av personal vid Kalmar Länstrafik. Ekonomichefen vid Kalmar Länstrafik kommer att vara ekonomiansvarig för projektet. Kompetens och resurser för inköp och upphandlingar Sökanden Kalmar Länstrafik har stor erfarenhet och bred kompetens inom ämnesområdet offentlig upphandling, resurser som vid behov kan användas inom projektet. En lika god kompetens finns att tillgå hos övriga deltagare i projektet.

Arbetsätt

Projektledaren kommer att koncentrera sin insats till det faktarelaterade arbetet i projektet samt kontakter med externa intressenter och förankring hos projektägare och samverkanspartner. Assistans från delprojektledaren behövs särskilt i samband med start och avslutning av förstudien samt i övrigt när behov uppstår. Arbetsgruppen kommer att träffas fysiskt vid tre arbetsmöten där syftet är att arbeta fram gemensamma principer för dels upplägg av stationsnät, dels utformning av stationer och stationsmiljöer. Dessutom kommer mer kontakter för avstämning mellan projektledning och arbetsgrupp att ske mer eller mindre löpande via telefon, mejl eller webbaserade möten. Inledningsvis i förstudien planeras en upptakt i form av ett informations- och inspirationseminarium riktat till förtroendevalda och tjänstemän i Smålandsläna och på Öland med beröring till sakområdet. Förstudien avslutas genom att slutresultatet redovisas för en bred krets av berörda intressenter. Inriktningen är att samordna redovisningen med annan planerad gemensam aktivitet för Smålandsläna. I samband med redovisningen tas beslut om en eventuell fortsättning i ett gemensamt genomförandeprojekt.